

ХЕЗИОД ТЕОГОНИЯ

Превод от старогръцки: Станка Недялкова, 1988

chitanka.info

Нека във нашата песен от Музите първо да почнем,
що в Хеликон^[1] — планината висока и свята — живеят;
с меки нозе те танцуват покрай теменужния извор^[2],
също така край олтара на мощния Зевс, син на Кронос;
след като нежни тела си измият в Пермеския извор,
в Конския или в Олмей пребожествен, започват тогава
своите танци, които са пълни със хубост и прелест,
горе навръх Хеликон; заиграват със пъргави стъпки.
После потеглят, загърнати в гъста мъгла, и пристъпват
в нощния час, като леят със приказен глас песента си:
Зевс щитодържец възпяват, след туй господарката Хера —
в Аргос на почит е тя^[3] — как пристъпва във златни сандали,
също Атина — на мощния Зевс совооката щерка,
Феб Аполон, Артемида, която изпраща стрелите,
също така Посейдон земедържец, разтърсващ земята,
още Темида почтена и с чудния взор Афродита,
Хеба с венеца от злато, прекрасна Диона, а също
Япет, Лето, после Кронос с коварните мисли, и още
Еос, и Хелиос мощен, наред с тях сияйна Селена,
Гея, след туй Океан величав, черна Нощ, а след нея
всички безсмъртни в рода пресвещен, който вечно живее.
Нявга научиха те Хезиод на божествена песен^[4],
както пасеше овце на свещен Хеликон във полите.
Думи такива към мен промълвиха богините първо —
те, Олимпийските Музи, на Зевс щитодържеца щерки:
„Диви пастири, нещастни негодници, жалки търбуси!
Знаем как всички лъжи да направим на правда подобни^[5],
знаем и истини ний да говорим, ако пожелаем.“
Рекоха тъй на великия Зевс вернодумните щерки;
вейка цъфтяща от лавър^[6] откъсвайки, приказен жезъл
те ми подадоха, песен божествена вдъхнаха в мене,
всичко, което ще бъде, и всичко било, за да славя.
Те повелиха рода на безсмъртните аз да възпявам,
а пък със тях моите песни да почвам и с тях да ги свършвам^[7].
Ала защо ли съм седнал излишни неща да разправам?
Хайде, от Музите нека да почнем, що с химните свои

радват сърцето велико на татко си Зевс Олимпийски,
казвайки всичко сегашно и бъдно, и минало вече
в песен съзвучна; струи неуморно от техните устни
сладкият звук; и чертогът на татко им Зевс Гръмовержец
сmee се радостно, щом — като лилия нежен — гласът им
вредом се ширне; отеква върхът на Олимп белоснежен,
също палатите божи. Така те с гласа си омаен
в песен прославят почтения род на онези, които
бяха най-първо родени от Гея с Уран^[8] необятен,
също потомците техни^[9], които даряват богатата.
После запяват за Зевс — на безсмъртни и смъртни бащата, —
с него започват и с него завършват те своите оди:
пеят, че той превъзхожда по знатност и мощ боговете.
Сетне за хорския род и Гигантите силни запяват,
радват сърцето на Зевс, планината Олимп обитаващ —
те, Олимпийските Музи, на Зевс щитодържеца щерки.
Тях в Пиерия роди ги след връзка любовна със Зевса
Памет — или Мнемозина, — в хълмист Елевтер що царува,
тях — на злините забрава и отдих от тежките грижи.
Девет нощи се люби Кронид промислителят с нея,
влязъл далеч от безсмъртните в нейната свята постеля.
Щом извъртяха се всички сезони, след цяла година —
месеци много и дни дотогава изминали бяха —
с девет момичета тя се сдоби, а сърцата им вечно
бяха изпълнени с песни и сговор, без никаква грижа,
малко встрани от високия връх на Олимп белоснежен:
там са им танците буйни и чудните къщи пак там са.
Близо край тях пък живеят Харитите в радост и Химер —
още наричан Копнеж. С гласовете си нежни възпяват
всички закони в света и прославят достойните нрави
на боговете безсмъртни с пленителни прелестни песни.
С приказни химни, със танци божествени тръгват в наслада
те към Олимп и тогава отеква под техните звуци
земната твърд, от нозете им сладостен звън се надига,
щом се упътят към татко си, който царува в небето;
той гръмотевици мята и мълнии огнени стиска —
негови те са, откакто баща си със сила надмогна;

почест и дял справедливо на всички безсмъртни раздаде.
Ето такива неща Олимпийските Музи запяват,
щерките девет рождени на мощния Зевс светодържец:
те са Клео, Мелпомена, Полимния, още Евтерпа,
Талия, още Урания, с тях Ерато, Терпсихора,
също така Калиопа, между деветте най-отлична,
тъй като тя съпровожда царете почтени в делата.
Този от всички царе богохранни, когото съгледат,
щом се роди, и обсипят го с почест на Зевс дъщерите,
нему изливат те сладка роса на езика и после
медени думи текат от устата му. Всичките люде
гледат към него, когато съдебния спор разрешава,
давайки права присъда; със реч убедителна може
даже и страшна кавга начаса да приключи умело
(ей затова са разумни царете, че щом в агората^[10]
в грешка изпадне народът, премахват без трудност бедата,
сочат му правилен път, увещавайки с ласкави думи),
той като бог е почитан, когато в събрание дойде,
с чувства смирени го срещат и пръв сред тълпата изпъква —
ето такъв е на Музите светият дар за човека.
Тъй като Музите, още и бог Аполон далнометен,
правят да има певци, китаристи сред смъртните хора
(както от Зевс са царете), и този щастлив е, когото
Музите любят: текат от устата му сладостни звуци.
Случва се някой да страда в душата си, скоро ранена,
скръбен, с изтляло сърце, а певецът, на Музите служещ,
чутни дела на герои предишни да слани във химни,
също така боговете блажени, в Олимп господари:
мигом забравя нещастникът своите скърби и вече
грижи не помни — отвлича го бързо на Музите дарът.

Зевсови щерки, здравейте и дайте ми прелестна песен!
Светия род вий възпейте на тези, що вечно живеят:
Гея от звезден Уран ги роди, или бял свят видяха —
рожби на тъмната Нощ; а солено Море ги отхрани.
Думайте как най-напред богове и земя се явиха,
още реки и безбрежно море, във вълни побесняло,

яркосияйни звезди и широко небе най-отгоре,
после — от тях — боговете, които даряват благата;
как разделиха богатство и почести те помежду си,
също и как заживяха най-първо в Олимп многохълмен.
Ето това отначало, о, Музи, в Олимп господарки,
вие кажете ми, още кое измежду им бе първо.
Няма съмнение, Хаос възникнал е най-напред, после
Гея с широката гръд — нерушима опора на всички
вечни владетци на светлия връх на Олимп белоснежен,
с нея и Тартар мъглив на широкия свят във недрата,
още и Ерос — между боговете безсмъртни най-хубав^[11].
Той обезсилва телата, надвива в гърдите на всички
хора и всички безсмъртни ума и съвета разумен.
Ереб и черната Нощ пък от Хаос възникнаха, после
бяха родени Ефир^[12] и Денят лъчезарен; роди ги
Нощ, а зачена ги тя от любовната връзка със Ереб.
Гея роди пък най-първо Уран, със звезди изобилен,
колкото нея голям, та отвсякъде да я покрива —
тъй че да имат безсмъртните вечно надеждни устои.
Други чеда — планини — тя откри, та нимфите горски
в прелестен дом да живеят сред техните дебри дълбоки;
още роди и безплодно море, във вълни побесняло —
Понт, — при това сам-сама, без любов възжелана;
а после легна с Уран и роди Океана дълбоковъртопен,
също и Кей, сетне Крий, а след тях Хиперион и Япет,
Тея и Рея, Темида и още със тях Мнемозина;
златовенчаната Феба и любвеобилна Тетия.
Кронос със хитрите мисли от тях най-последен^[13] роди се,
още най-страшен от всички — баща си могъщ той намрази.
Нейни чеда са освен тях Циклопите с дързост в сърцата:
Бронт и Стероп, а тъй също и Арг непреклонният духом —
мълнии те изковаха и гръм подариха на Зевса.
Те с боговете по всичко приличат си, имат обаче
само едничко око на челото си точно в средата.
С прякор Циклопи — или Кръглооки — зоват се, защото
кръгло по форма око на челото си имат в средата;
в работа те са самите изкусност, и крепкост, и сила.

Още и други деца от Уран се родиха на Гея —
три великана ужасни, — за тях дори думи не стигат:
Кот и Бриарей, и Гиес — надменно, надуто потомство.
Сто страховити ръце от плещите им махаха буйно,
беше пък всеки от тях със глави петдесет и стърчаха
те над набитото тяло върху раменете им силни;
мощ непристъпна, сурова струеше от яките форми.
Тъй че сред всички деца, от Уран и от Гея родени,
те са ужасни най-много; та мигом изпита омраза
техният татко и щом се родеше от тримата някой,
нейде в недрата на Гея ги скриваше той — да не могат
зрака да видят; Уран бе в наслада от своето злосторство.
Стенеше Гея огромна, душата ѝ мъка гнетеше,
и се зае да измисли злокобно и хитро коварство:
без да се бави, създаде блестящата сива стомана,
сърп изработи голям и децата си мили научи,
вдъхвайки смелост със думи, печална в сърцето си благо:
„Мои деца от баща нечестив, ако искате само
мен да послушате, ний ще платим за позора ужасен,
сторен от него. Та той пръв кроежи злодейски започна.“
Рече така, а страхът беше всички обзел — не продума
никой. Но смелост обзе хитроумния Кронос грамаден.
Тутакси той на свой ред отговори на майка си скъпа:
„Майко, бих аз се наел да извърша самият такова
дело, защото не мога да тача аз този омразник,
татко ни, тъй като пръв той кроежи злодейски започна.“
Рече така. И зарадва се много огромната Гея,
тури го скрит във засада, и още му даде в ръцете
сърпа, озъбен злокобно, и цялата хитрост разкри му.
После, донесъл нощта, Уран се завърна обширен,
Гея обвини, закопнял за любов, и върху ѝ разстла се.
Лява ръка из засада тогава синът им протегна,
в дясната сърпа, озъбен злокобно, грамаден и дълъг,
сграбчи и бързо отсече той члена на своя родител,
после назад го захвърли, та нейде зад него да падне —
нищо напразно обаче ръката на Кронос не пусна;
колкото кървави капки прокапаха, всичките Гея

в своите недра ги прие и когато година изтече,
бяха родени Еринии страшни и мощни Гиганти
в святащи бойни одежди и с копия дълги в ръцете,
още и нимфи, които Мелийски^[14] навред се наричат.
След като члена отсече със сърпа стоманен и после
хвърли го Кронос от сушата в бурната шир на морето,
дълго вълните го носиха; пяна се вдигаше бяла
в допир с безсмъртната плът — и във нея израсна девойка.
Тя до свещения остров Китера доплува най-първо,
после достигна до Кипър, от морски талази опасван.
Там върху сушата стъпи — почитана дивна богиня;
злак под краката ѝ стройни порасна и тя Афродита—
„Пянородена“, а още Китерия дивновенчана
бе назована от всички безсмъртни и смъртни, защото,
в пяна родена, най-първо до остров Китера достигна;
в Кипър бурлив се роди — затова Кипрогения също
казва се тя; Филомеда — задето възникна от члена.
Ерос ѝ стана придружник и чудният Химер я следва
още откак се роди и в кръга на безсмъртните влезе.
Ето със почест каква е дарена, какво отреди ѝ
още изпървом съдбата между богове и сред хора:
всички девичи размисли, усмивки и хитри измами,
сладостна радост и тръпка любовна, и медена ласка.
Тези потомци, които създал бе Уран необятен,
сам той — баща им — зовеше със укорен прякор ТИТАНИ:
„Сили те тайно напрягат за страшни дела и безчестни —
казваше той, — но да знаят, възмездие ще ги постигне.“
Ето кои сътвори пък Нощта: безпощадната Участ,
черната Гибел и още Смъртта, и Съня, и със него
Сънища цяло потомство; а Присмеха, тежката Горест
мрачната Нощ породи, без постеля да е споделила;
и Хесперидите също, които дърветата пазят
с чудните ябълки златни отвъд Океана прославен.
Керите — жал непознаващи, Мойрите също създаде:
те са Клото, а след нея и Лаксис, Атропа също
— хубаво, лошо отреждат на смъртните в люлката още,
всички простъпки преследват човешки, и божески също;

свойта чудовищна ярост богините^[15] нивга не спират,
тежко дорде не накажат всекиго, който е сбъркал.
Страшната Нощ подир тях сътвори Немезида — за всички
смъртни беда, — а след нея роди и Любов, и Измама,
също и пагубна Старост, и още Вражда упорита.
Злата Вражда пък роди изнурителен Труд и Забрава,
Глад, а освен това — Болки, донасящи сълзи обилни,
също и Схватки, и Битки, Убийства, Кланета, и още
— Свади, Лъжи, Препирни, Надприказване, Неуправия,
още Безумие — те по природа са свързани всички:
Клетва след туй — на беди спрямо хората земни тъй щедра,
колчем се някой кълне без принуда лъжливо пред други.
Понт пък създаде Нерей — от чедата му пръв и говорещ
винаги правда и нивга нелъжещ; наричат го старец,
тъй като той е безгрешен и кротък, извечната правда
помни и помисли благи и праведни в себе си храни.
После от връзката с Гея великия Тавмант създаде,
още и храбривия Форкий, Кето със прекрасните бузи,
също Еврибия — бие в гърдта й сърце от стомана.
Сам пък с Дорида се свърза Нерей — на течащия вечно
в кръг Океан чуднокосата щерка: така се родиха
многообични потомки божествени в морската пустош.
Те са Плото и Евкранта, Сао, Амфитрита и още
с тях и Евдора, Тетида, Галина и Главка,
също така Кимотоя, прекрасната Халия, Тоя,
с тях Паситея, Спейо и Евника със розови лакти,
още Мелита изящна, със тях Ерато, Евлимена,
Феруса, също Дото и Прото, Динамена, Актея,
с тях Лаомедия, също така Протомедия, още
с тях Галатея красива, Панопея, още Дорида,
с тях Хипотоя добра, Хипоноя със розови лакти,
също така Кимодока, която в морето лазурно
с Киматолега и със Амфитрита с нозете прекрасни
лесно смирява вълните и бурите в техния порив —
също Кимо и Ейона, и с хубав венец Алимеда,
с тях Главконома — усмихната все, Понтопория, още
с тях Леагора, и също така Евагора, Нисея,

с тях Пулиноя и също така Автоноя, Евпомпа,
с дивна снага и безупречна външност Еварна, Проноя,
още Менипа божествена, с прелестно тяло Псамата,
също Несо, Темисто, Лисианаса, с тях Немертея,
дето ума тя на своя безсмъртен баща притежава.
Тях — петдесет дъщери — ги създаде Нерей превъзходен,
те са в делата отлични, безукорни, винаги вещи.
Тавмант си взе за жена на дълбок Океан дъщерята;
тя пък — Електра — роди му стремителнобърза Ирида,
Харпии две дългокоси и зли — Аело, Окипета:
редом се носят в небето със птиците, с бурния вятър
махат крилете си бързо, подвластен им става просторът.
Форкий с Кето пък създадоха Грайите с нежните бузи.
Те сивокоси родиха се, Грайи затуй ги наричат
и боговете безсмъртни, а също и смъртните хора:
с пеплос красив Пемфредо, Енио пък със пеплос шафранов;
също Горгоните, дето отвъд Океана живеят
в крайните здрачни земи — с Хесперидите тъй звънкогласни;
те са Стено, Евриала и още Медуза злощастна
(щото единствено тя беше смъртна, а другите бяха
вечно безсмъртни и млади); и тъкмо със нея възлегна
в меки лъки Тъмнокъдрият^[16], в пролетни цветни ливади.
Щом от плещите Персей ѝ отсече главата, от нея
могъщ Хрисаор изскокна, и конят Пегас подир него.
Тъй бе Хрисаор наречен по златния меч, който носи
в своите ръце, а Пегас — че роди се наблизко, където
струите на Океан преминават; след туй от земята,
майка на всички стада, отлетя на Олимп и живее
там във двореца на Зевс и му гръм и светкавици носи.
Сам пък Хрисаор създаде триглав Герион, с Калироя
след като свърза се той — на могъщ Океан дъщерята.
Той, Герион, в Еритя, отвред от море обкръжена,
падна от меча Хераклов край своите тромави крави.
В същия ден пък героят с добичетата ширночели
мина по морския брод и към Тиринт свещен ги подкара^[17],
след като той Евритион пастира и Орт бе погубил,
там — във оборите мрачни отвъд Океана прославен.

Също Медуза роди в пещера и чудовище друго,
ни описуемо, нито подобно на смъртните хора,
ни на безсмъртните вечно — злата богиня Ехидна.
Нимфа до кръста е тя — живоока и хубавобуза,
змийско чудовище страшно, огромно — от кръста надолу,
цяло в петна, кръвожадно, в утробата земна стаено.
Там пещерата дълбока сред мрачни скали обитава,
от боговете безсмъртни и смъртните хора далече;
там отредиха за нея прекрасен палат боговете.
Дебне Ехидна ужасна под земната твърд във Арими,
тя не умира, дори не старее ликът ѝ прекрасен.
Казват, че страшният, нагъл и още престъпен Тифаон
с таз живоока девойка във брачен съюз съчетал се —
ето така тя зачена и грозно потомство създаде;
кучето Орт отначало роди — Герионов помощник;
после роди кръвожадния Цербер — ни описуем,
ни победим, — гръмогласното куче на Хадес, което
има глави петдесет и е яко, и още безсрамно;
трета роди се Лернейската хидра, в злините изкусна —
нея отхрани сама белоръката Хера, която
винаги гняв безпределен таи към Херакъл всемощен.
Падна обаче и тя от жестокия меч на Херакъл,
син Амфитрионов, Зевсов потомък; погуби я дружно
той с Иолай войнолюбец в съюз с плячконосна Атина^[18].
Също роди и триглава Химера, издишаща огън,
страшна, грамадна, със бързи крака и със сила огромна;
първата нейна глава е на лъв със очи искрометни,
втората — козя, а третата — змийска, на дракон ужасен;
лъв е отпред, а отзад пък е дракон, коза е в средата;
тя с потресаваща сила издишва пламтящи огънове;
Белерофонт благороден, възседнал Пегас, я погуби.
Още Ехидна създаде, от Орт във любов обладана,
гибелен Сфинкс^[19], сеещ смърт сред кадмейци^[20]; лъва на
Немея^[21] —
него отхрани го Хера, на Зевс благородна съпруга,
после в Немейските хълми го прати — за хората напаст.
Там той погубваше хора от нейното обично племе,

власт разпрострял в Апесант и във Трет — планините Немейски; бе поразен той обаче от страшната мощ на Херакъл. С Форкий в любов съчетана, Кето най-накрая създаде злата змия, що в самия далечен предел на земята, скрити в недрата ѝ тъмни, всезлатните ябълки пази. Ето такова потомство Кето създаде със Форкий. Бурните речни потоци Тетия роди с Океана: Нил и Алфей, Еридан със дълбоки въртопи, а също Истър с красиво течащите струи, Стримон и Меандър, Фасид и Рес, Ахелой със сребристи въртопи и още Нес, а освен това Родий, Хептапорон, с тях Алиакмон, Греник, а още и Есеп, Симунт пребожествен, а също с тях и Пеней, и освен това Херм, чудноструйния Каик, още Сангарий великия, Ладон, а също Партений, Евен и Ардеск, а също така и Скамандър божествен. Още роди и свещено потомство от щерки, които вред по земята със цар Аполон и с Потоците речни имат от Зевс участта да закрилят младежката възраст. Те са Пейто и Адмета, Ианта, а също Електра, още Дорида, Примно и Урания с образ божествен, още Хипо и Климена, и Родия, с тях Калироя, още Зевксо и Клития, Идия, а с тях Паситоя, още Плексавра, след туй Галаксавра и чудна Дионаг Мелобосида и Тоя, и с тях Полидора прекрасна, с тях Керкейда с чудесна снага и Плуту волоока, също така Персейда, Ианира, Ксанта, Акаста, още Петрея пленителна, с тях Менесто, Евринома, с тях Телесто със шафранния пеплос, Европа, Метида, Тюхе, Евдора, Азия и с тях Калипсо чародейна, също така Амфиро, Окироя и с тях Хризейда, също и Стикс — най-личната тя е безспорно от всички. Тези Тетия роди с Океан отначало, а после имат и други след тях дъщери многочислени още: три по хиляда е броят на стройните Океаниди; вредом разпръснати, те обикалят земята, кръстосват морските дълбочини и блестят сред богините вечни. Толкова други реки, Океанови щерки, със грохот

дето текат, се родиха от властна Тетия, че даже трудно е смъртен човек имената да каже на всички, всеки познава обаче реките от своята област. Тея роди пък великия Хелиос, ясна Селена, още и Еос, която изгрява за всичките хора, също така за владелците вечни в небето широко — тези чеда тя зачена след буйна любов с Хиперион. Крий пък се сля във любов със Еврибия, чудна богиня, техни деца са огромен Астрей, още Палант и още Перс, надминаващ по своята мъдрост и знания всички. После пък Еос роди на Астрей ветровете могъщи пъдещ мъглите Зефир и Борей вихрогонно пристъпващ, още и Нот — синове на богиня със бог съчетана. После роди ранобудната Еос звездата Зорница, също звездите сияйни, които венчаят небето. Стикс — Океанова щерка — събра се със Палант и после в своите покои роди стройнонога Победа и Завист; също тъй Сила и Мощ — величави чеда — тя създаде: нямат си жилище свое далече от погледа Зевсов, нито пък път освен този, по който повежда ги богът — вечно седят те край Зевс, повелител на мълнии страшни. Тъй бе решила безсмъртната Стикс — Океанова щерка — в онзи от дните, във който Зевс Гръмовержец повика всички безсмъртни в Олимп възвисен и им каза, че онзи, който страната му вземе и в бой със Титаните влезе, почест, която е имал по-рано между боговете, пак ще запази и няма да бъде лишаван от дари; свръх това, който при Кронос е бил недарен, непочетен — той ще получи и почест, и дарове, както е право. Първа пристигна тогава безсмъртната Стикс на Олимпа, своите деца по съвест на баща си любим тя доведе. Зевс я почете и с дарове той я обсипа обилни: нея постави да бъде свидетел на божите клетви, още при себе си взе да живеят чедата ѝ вечно. Всичко изпълни изцяло и точно тъй, както по-рано бе обещал, а самият той царствува властно над всички. Феба дойде пък на Кей във горещо желаното ложе —

тъй се зачена в любов на богиня със бог и роди се
обична мила Латона, облечена в тъмносин пеплос,
ласкава с хората, също така с боговете безсмъртни,
блага, добра поначало, най-кротка в Олимп пребожествен.
Също роди се Астерия с име щастливо, която
Перс е отвел за любима съпруга в дома си обширен.
Нейно дете е Хеката, която от Зевс Олимпийски
тачена много е — той я обсипа със дарове скъпи:
нейна е част от морето безплодно и земната суша;
още получи и дял от звездния свод на небето,
радва се също на почит между боговете безсмъртни.
Даже и днеска, когато някой от смъртните хора,
както е ред, благосклонност измолва със хубави дари,
пак призовава Хеката; и почести лесно спечелва
този, комуто с готовност богинята чуе молбите:
тя му изпраща богатство, а силата идва със него.
Тъй че сред всички чеда, от Уран и от Гея родени,
тя получава свой дял, отреден от съдбата за нея:
нито със сила Кронид я измъчваше, нито отне ѝ
нещо, което по жребий Титаните бяха ѝ дали —
тя си запази дела от началото, също и своя
почетен дар на земята, в небето и в морските ширини;
нито получи по-малко, макар че бе щерка едничка,
даже обратно — със много повече Зевс уважи я.
Идва, при който поиска, на помощ и полза принася:
сяда в съда край царете почтени; когото желае,
него в събрание тя откроява да блесне пред всички;
колчем се стягат мъжете война душегубна да водят,
идва богинята в помощ на този, комуто поиска
тя да дари благосклонно победа и слава да прати.
Тя е добра към мъжете в игри, състезания също —
пак със подкрепа и помощ богинята идва тогава:
който със сила и мощ победил е, наградата щедра
лесно отнася със радост, рода си обсипва със слава.
Тя благосклонно помага на конника, щом пожелае;
също на тези, които в морето бурливо работят,
щом със молба призоват Посейдон Земертърсец и нея,

улов богат с лекота им изпраща богинята славна,
лесно назад пък го взема, в сърцето си щом пожелае;
заедно с Хермес множи във кошарите щедро стадата:
мощния едър добитък, козите немирно припрени,
още овце гъсторунни, в сърцето си щом пожелае,
прави от малко голямо, голямото в миг пък смаява.
Тъй че, макар и единствено чедо на своята майка,
сред боговете безсмъртни почетена с дарове тя е.
Сложи я Зевс да отхранва децата, които съзират
първом със своите очи светлината на зорката Еос.
Тъй че децата отхранва: това отредено й беше.

Рея в любов пък със Кронос роди му блестящо потомство:
те са Хестия, Деметра и Хера със златни сандали,
също и страшния Хадес, в дворци под земята живеещ,
милост незнаещ какво е, и с тях Посейдон Земеръсец,
още и Зевс промислител, баща на безсмъртни и смъртни,
който със гръмове силни разтърсва земята широка.
Мощният Кронос поглъщаше всичките, щом в коленете
майчини дойдеха те от свещената нейна утроба —
беше загрижен, че друг измежду Уранидит^[22] славни
може сред вечно безсмъртните царската почест да има,
тъй като беше научил от звезден Уран и от Гея,
съдено че му било победен от сина си да бъде
въпреки своята мощ, по великата Зевсова воля.
Той оттогава очи не затваряше, вечно на стража,
своите потомци поглъщаше; Рея скърбеше безкрайно.
Тъкмо обаче преди да роди и бащата на всички
смъртни и всички безсмъртни — могъщия Зевс, — се помоли
Рея на татко си — звезден Уран, и на майка си Гея
някакъв план да измислят, детето си как да укрие,
щом го роди, и да бъде наказан лукавият Кронос,
който погуби баща си и своите потомци погълна.
Щерка си мила с готовност послушаха, туй като чува,
после й казаха те от съдбата какво е решено
между владетеля Кронос и страшния Зевс да се случи.
Те я изпратиха в Ликт, във земята на Крит плодороден,

щом като време дойде да роди тя детето си сетно — славния Зевс, и от нея прие го огромната Гея, там, във широкия Крит, за да бъде отгледан, възпитан. Гея дойде тук в нощта бързопадаща и непрогледна, първо във Ликт — на ръце тя донесе детето и скри го в светите земни недра във една пещера предълбока, вдън планината Егей, във гори непроходни обрасла. Камък огромен, повит в пелени, пък предаде на Кронос — мощния властник предишен, царуващ над всички безсмъртни. Той го пое във ръце и го глътна в корема си хищно: никак не заподозря той дори, че заместен със камък, никакви грижи не знае и расне на воля синът му, който със сила и мощ ще прогони баща си от трона, цар измежду боговете ще стане самият той скоро. Бързо растеше и крепнеше славното тяло на този царствен владетел; вървяха една подир друга години, мощният Кронос лукав по съвета разумен на Гея беше измамен и пусна потомците свои отново, сам победен от мощта и изкусния план на сина си. Първо повърна той камъка, който бе глътнал накрая — Зевс го постави в земята, браздена от пътища ширни, в святата местност Пито, под Парнас разположена южно, знак за да бъде навеки и чудо за смъртните хора^[23]. Той от оковите гибелни също избави и своите чичовци, тъй като беше ги вързал баща му от глупост; помнеха те с благодарност доброто, което им стори; страшната мълния, гръм и блестяща светкавица нему дадоха; бе дотогава ги крила обширната Гея; в тяхната сила уверен, над смъртни и вечни той властва. Япет Климена пък взе за жена — стройнонога Океанида — и с нея във обща постеля той легна. Тя му роди пък Атлас, със безстрашно сърце, а след него даде живот на Менетий прославен, на хитрия, с остър ум Прометей, на безумния Епиметей, чрез когото злото докара, което мори хлебоядните хора, тъй като първи прие у дома си жената, която Зевс бе изваял^[24]. Менетий надменният беше пък пратен

в Ереб от зоркия Зевс, що димяща светкавица хвърли —
тъй наглостта му наказва и още нахалната дързост^[25].
Свода широк на небето крепи пък Атлас по принуда
в края на земната твърд, Хесперидите дете живеят —
там го подпира той вечно с глава и с ръце неуморно, —
ето такава съдба промислителят Зевс отреди му.
Зевс с несломими вериги скова Прометей хитроумен,
с тежки окови го свърза, а тях пък за стълб закачи ги,
още му прати орел дългокрил да кълве от дроба му,
който безсмъртен пораства среднощем отново със толкоз,
колкото целия ден ширококрилата птица изяжда.
Нея уби я Херакъл — на хубавонога Алкмена
храбрият, славният син, — от бедата ужасна избави
той Прометей и спаси го от страшните болки и мъки,
както поискал бе Зевс Олимпийски, небето владеец,
с цел да постигне Херакъл Тиванецът още по-гръмка
слава, отколкото вече сред смъртните хора бе имал —
ето така той почете сина си, тъй много прославен.
Зевс овладя яростта си предишна, макар да бе гневен,
дето със него по ум пожела Прометей да се мери.
Нявга между боговете и смъртните беше решено
жертвата как да делят^[26]. Но голям един вол той разсече
и със готовност раздаде, опитвайки Зевс да измами:
сложи пред всички месо и обилни със лой дреболии,
с волски търбух ги похлупи върху разпростряната кожа,
белите кости на вола пред Зевс пък с коварно изкуство
той подреди и покрити със бляскава лой, ги положи.
Тъй му продума тогава бащата на смъртни и вечни:
„Япетов сине, прославен сред всички царе, о, любезни,
колко пристрасно, нечестно извършил си тази подялба!“
Тъй подигра му се Зевс, непреходните мъдрости знаещ.
Тези слова Прометей хитроумен отвърна тогава,
кротко усмихнат, но без да забравя за своите измами:
„Зевсе най-славен, най-мощен между боговете безсмъртни,
сам избери си дела, на сърцето ти който се нрави.“
Рече, замисляйки хитрост, а Зевс, преизпълнен със мъдрост,
ясно разбра хитростта и предвиди за смъртните хора

много злини във сърцето си — знаеше, те ще се сбъднат.
С двете ръце от дела си той бялата лой приповдигна,
в миг се ядоса в сърце си и ярост обхвана духа му,
виждайки белите кости на вола, поставени хитро.^[27]
Земните хора затуй оттогава на димни олтари
белите кости навред за безсмъртните вечно изгарят.
Зевс, събирач на мъглите, разсърди се много тогава.
„Япетов сине, мъдрецо, от всичките повече знаещ,
още от свойто лукавство ти, драги, не си се отказал“ —
рече ядосано Зевс, непреходните мъдрости знаещ.
Тази лъжа оттогава нататък запомни навеки,
вечния огън могъщ не дари на Мелийското племе —
смъртните хора, които по земната твърд обитават.
Знатният Япетов син го измами обаче, потули
искра сияйна от вечния огън в стъблото от нартекс^[28].
Жегна с това издълбоко душата на Зевс, що изпраща
гръм отвисоко — избухна във ярост сърцето му мило,
щом между хората зърна на огъня светлата искра.
Бързо за смъртните хора злина във замяна приготви:
куцият бог всеизвестен^[29] по Зевсова воля извая
глинена статуя, много подобна на скромна девойка.
А модроока Атина я сръчно със пояс препаса,
в дреха сребриста нагизди я, спусна с ръцете си хубав,
везан изкусно воал от главата ѝ — чудо и приказ;
дивен венец, от тревни разцъфтели и свежи изплетен,
сложи на нейното чело богиня Атина Палада;
тя на главата ѝ тури и златна корона, която
куцият бог всеизвестен самичък за нея направи
с пръсти и силни, и сръчни, за да угоди на баща си.
Много изкусни картини — за чудо и приказ — на нея
бяха изваяни, всякакви диви животни, които
хранят земя и море — до едно удивителни твари,
сякаш че живи, със глас; съвършенство личеше във всичко.
Щом бе красивото зло за доброто приготвил в замяна,
Зевс я изведе пред всички безсмъртни и земните хора,
тъй украсена блестящо от щерка му с модрия поглед.
Унес обзе боговете безсмъртни и смъртните хора,

щом хитрината прикрита — за хората гибел — видяха.
Женският род и жените от нея в света произхождат,
с нея се слага начало на тяхното племе злотворно —
чума ужасна, която с мъжете смъртни живее,
спътница само в охолство, но никога в пагубна бедност.
Точно тъй, както пчелите в покритите кошери хранят
търтеи, дето са само във злите дела съпричастни —
целия ден без умора пчелите работят до залез,
трудят се те да изграждат от восъка бели килийки,
вътре в закрития кошер стоящите търтеи лесно
в своите търбуси изсипват добитото с чуждите мъки, —
също така на земята за зло на мъжете изпрати
Зевс Гръмовержец жените, в злокобни дела съпричастни.
Той им въздаде и друга злина да ги следва в живота:
който, избягвайки брака и тягостни грижи с жените,
иска да бъде неженен, постига го гибелна старост,
никого няма в утеха — дори да живее богато,
щом си отиде, далечни роднини разделят имота;
който пък случи съдба да живее във брак и да има
вярна съпруга, която по ум и сърце му допада,
злото при него с доброто в живота му вечно се бори.
Който се падне обаче да има негодни потомци,
той постоянно живее със мъка в ума и сърцето.
Никой изобщо не може да бъде спасен от злините.
Тъй че със никаква хитрост Зевс да измамиш не можеш.
Даже и сам Прометей — благодетелят, чедо на Япет —
тежкия гняв не избягна, а въпреки своята мъдрост
с яки вериги е вързан от Зевс по съдбовна принуда.

Някога още Уран, разгневен на децата си силни,
Кот, Обриарей и Гиес със здрава верига завърза,
завист изпитал за тяхната дръзка мъжественост,
още външност и ръст: под земята с широките друми ги прати.
Там пребиваваха те надълбоко във горестни болки —
чак до самия предел на огромната твърд на земята,
дълго изпитваха мъка, в сърцата си много скърбяха.
Мощният Кроносов син във съюз с боговете безсмъртни,

от чуднокосата Рея роден и на Кронос потомък,
горе на светло ги върна, последва съвета на Гея,
след като тя им разказа самата за всичко подробно —
как ще достигнат чрез тях до победа и бляскава слава.
Дълго се бяха сражавали в мъки, язвящи сърцата,
в бой боговете Титани и всички потомци на Кронос^[30] —
двете страни помежду си воюваха в яростни схватки:
бяха Титаните славни на Отрий, издигнат високо,
а на Олимп — боговете, които благата им дават:
тях чуднокосата Рея роди, с Кронос след като легна.
Те помежду си, изпитвайки гняв, що сърцата пробожда,
десет кръгли години подред непрестанно се биха:
никакъв край, ни развързка за нито една от страните
нямаше — бяха и двете еднакво далеч от успеха.
Щом предостави обаче на тримата Зевс от храната,
дето ядат боговете — нектар и амброзия дивна, —
в тяхната гръд се надигна мъжествена сила, сърцатост.
След като с чудна амброзия, още с нектар ги засити,
тъй им продума бащата на хората и боговете:
„Чуйте ме, светли чеда на Уран и на Гея, да кажа
туй, за което сърцето във моите гърди повелява.
Вече отдавна се бием, враждебни едни къмто други,
всеки бял ден, за да можем победа и власт да постигнем
ние — потомци на Кронос, срещу боговете Титани.
Своята сила огромна и мощни ръце покажете
вие като врагове на Титаните в битка ужасна,
спомняйте благата дружба, а също какво преживяхте
в мрака мъглив, оковани без жалост, преди да ви върнем
горе отново на светлото ние по собствена воля.“
Рече така; на свой ред безупречният Кот му отвърна:
„Зевсе божествен, не казваш незнайни неща — и самите
ние разбираме колко по мъдрост и ум си над всички,
ти за безсмъртните стана защитник от ледена гибел.
Твоята мъдрост добра от жестоки окови спаси ни,
ние обратно от мрака мъглив се завърнахме, царю,
там патила претърпяхме, Крониде, невъобразими.
Тъй че със твърдо сърце ний сега и със воля разумна

в страшната схватка ще бъдем на помощ на вашата сила,
яростни битки срещу Титаните ние ще водим.“
Рече така. Боговете, които даряват богатата,
тези слова одобриха, духът им война зажадува
още по-силно и ето — за боя свиреп закопняха
в онзи ден всички наравно — и богове, и богини:
както Титаните, тъй и всички потомци на Кронос
с тези, които от мрака подземен изведе на светло
Зевс и които са страшни и яки, със войнствена сила.
Тримата имаха точно по сто ръце на плещите,
беше пък всеки от тях със глави петдесет и стърчаха
те над набитото тяло върху раменете им силни;
станаха те да се борят с Титаните в битка ужасна,
носейки стръмни скали във ръцете си крепки тогава.
Стягаха също усърдно Титаните своите редици —
двете страни едновременно в своите дела изявиха
мощ и ръце; и страхотно отекна морето безбрежно,
силно затътна земята, застена небето широко
в трусове, чак из основи под напора на боговете
люшна се крепък Олимп, а в мъчителна тръпка се сгърчи
тъмният Тартар от глухия тропот на техните стъпки,
още от мощния напор и страшната врява на боя.
Ето — едни срещу други стрелите си, носещи мъки,
мятаха те и ехтежът от техните възгласи бойни
стигаше звездния свод, и се биеха с викове гръмки.
Повече своята сила не сдържаше Зевс, а напротив —
в миг се изпълни със ярост сърцето му, бликна наяве
цялата мощ: наведнъж от Олимп и небето, гърмейки,
той се яви и летяха от крепката длан постоянно
мълнии — гръм и светкавици в тях наедно са събрани,
гъсти и плътни са те и разгарят свещения пламък;
земната твърд животворна наоколо тътнеше в огън,
силно пращеше в пожари връз нея гората безкрайна.
Вреше чак земната твърд, океанските струи със нея,
още морето безплодно; обгръщаше пара гореща
земнородени Титани и пламък невиждан достигна
чак до ефира лъчист и макар да са тъй издръжливи,

яркият блясък на святкащи мълнии зрака отне им.
Зной ужасяващ обгърна пък Хаос: изглеждаше всичко
точно така, със ушите си звуците сякаш дочуващ,
виждаш с очи пък, че Гея с Уран необятен отгоре
сблъскват се (толкова силен понеже там грохотът бил би,
тя ако рухне сразена, а той да се хвърли върху ѝ) —
грохот такъв се надигна при спора между боговете.
Вятърът с пукот разнасяше трусове, пясък и пепел,
също и гръм, и светкавици, мълнии, сипеци жупел —
те са стрелите на Зевс всемогъщ; и донасяше още
крясъци, шум от кипежа на боя; от грозната свада
могъщ ехтеж се надигаше, страшни дела се разкриха.
Битката свършваше вече, но вкопчени здраво преди туй
двете страни помежду си се биеха в яростни схватки.
Тримата бяха отпред и разпалваха битка свирепа —
Кот, Бриарей, с тях и Гиес, във боя незнаещ насита, —
те запокитиха с яки десници една подир друга
триста скали и покриха Титаните с тези снаряди,
тъй ги изпратиха те под земята с широките друми,
още със своите ръце ги сковаха във тежки окови,
щом победиха ги въпреки тяхната храброст велика;
толкоз надолу в земята ги пратиха, колкото тя е
ниско под звездния свод и високо над мрачния Тартар.
Девет нощи и дни наковалня от бронз, ако пада,
чак на десетия тя от небето що стигне земята;
девет нощи и дни наковалнята трябва да пада,
чак на десетия тя от земята до Тартара стига.
Той е опасан с ограда от бронз и нощта е обвила
шията негова с троен гердан, а за него държат се
с корени земната твърд и безплодната шир на морето.
Там под мъгливия мрак боговете Титани са скрити,
както за тях събирачът из облаци Зевс пожелал бе —
в местност, потънала в плесен, накрай на земята огромна;
няма изход оттам; Посейдон е поставил отгоре
бронзова порта, стена пък от двете страни се издига.
Там обитават със Гий още Кот и сърцат Обриарей —
предани стражи са те, щитодържеца Зевс охраняват.

Там се намират в съседство, един покрай друг наредени,
и начала, и предели: на черната твърд и на Тартар,
още на морската пустош и Звездния свод на небето —
даже безсмъртните тръпнат пред тяхната тягостна плесен;
пропаст дълбока там има и цяла година не можеш
стигна до дъното, щом през вратата преминеш отвътре —
буря след буря жестока насам и натам те подхвърля:
чак в боговете безсмъртни такава небивало чудо
ужас вселява. Стои и на мрачната Нощ домът страшен,
облаци синкавочерни отгоре му стелят се вечно.
Крепкия Япетов син^[31] пред него стои и подпира
твърдо с глава и с ръце неуморни небето широко,
гдето тъй близо се срещат Денят и Нощта и взаимно
поздрав си пращат, когато прекрачват високия бронзов
праг: и когато се връща единият вътре, излиза
другият вън от вратата, домът не допуска ги нивга
в себе си вкупом да влязат; а щом е излязъл от къщи
някой от тях и земята обхожда, остава пък вътре
другият, време додето настане на път да потегли.
Той светлината всевиждаща дава на земните хора,
тя пък Съня (той е брат на Смъртта) във ръцете си носи —
кобна, погибелна Нощ, във мъгливите облаци скрита.
В тези места и децата на мрачната Нощ обитават —
Хипнос и Танатос, — зли богове; и сияйното Слънце
никога техния лик със лъчи не съзира, когато
качва се то на небето или пък от него захожда.
Първият кротко обхожда земята, а също така и
ширния гръб на морето, за хората сякаш е меден^[32];
вторият има желязно сърце и безмилостен бронзов
дух във гърдите: веднъж ако сграбчи от хората някой,
няма отърване; мразят го даже безсмъртните вечно.
Там са отпред и дворците кънтящи на бога подземен
Хадес със грозната власт и вселяваща страх Персефона,
куче^[33] ужасно пък пази отпред и не знае пощада,
има си хитрост зловеща: на тези, които ще влязат,
ласкаво маха с опашка, ушите му радостно щръкват —
пак да се върнат назад то не пуска и пази ревниво,

хапе, когото завари от портите въвн да напуска
Хадес със грозната власт и вселяваща страх Персефона.
Там обитава богинята, гнусна за всички безсмъртни —
страшната Стикс, на течащия в кръг Океан първородна
щерка: далеч от безсмъртните в своите славни палати,
с едри скали засводени, живее и чак до небето
сребърни пръти подпират отвсякъде нейната къща.
Рядко с поръка пристига чак там дъщерята на Тавмант —
тичаща бързо Ирида — по ширния гръб на морето.
Колчем вражда или свада между боговете се вдигне
или излъже пък някой, който Олимп обитава,
Зевс за залога велик на безсмъртните праща Ирида
в златен кърчаг отдалече да вземе водата прочута,
ледена, що от висока и стръмна скала се процежда.
Там, надълбоко в твърдата на земята с широките друми,
лее води в черна нощ пресвещена река — Океанът —
само в един свой ръкав. А дели се на десет потока:
девет от тях край земята и ширния гръб на морето
вият се; вливат накрая сребристи въртопи в солта му.
Тоз пък ръкав от скалата тече — за безсмъртните мъка.
Щом възлияние с нея извърши при клетва лъжлива
някой безсмъртен, върха на Олимп заснежен обитаващ,
цяла година докато измине, лежи бездиханен.
Нито нектар, ни амброзия може да дойде да вкуси —
лъже ли, просва се богът напълно безмълвен, недишащ,
в свойто разстлано легло и мъчителен сън го оборва.
Щом болестта му отмине след дългия срок от година,
втора злина го поема, от първата даже по-лоша:
девет лета отделен бива той от безсмъртните братя,
нито на пирове, ни на съвети със тях се събира
целите девет години и чак на десетата идва
сред боговете безсмъртни, които Олимп населяват.
С клетвена мощ боговете такава дариха водите
вечни и древни на Стикс, през места каменисти течащи.
Там се намират в съседство, един покрай друг наредени,
и начала, и предели: на черната твърд и на Тартар,
още на морската пустош и звездния свод на небето —

даже безсмъртните тръпнат пред тяхната тягостна плесен. Там се намират и порти блестящи, и праг неподвижен, бронзов, със корени дълги скрепен, произлязъл самичък. Там обитават отпред и далече от всички безсмъртни те — боговете Титани, — оттатък смрачения Хаос. Тези обаче, които подкрепяха Зевс Гръмовержец, своите дворци обитават върху океанското дъно двамата — Гиес и Кот; Бриарей пък, със доблест прославен, взе го за зет Земетръсецът^[34], тежко и глухо грохотещ, даде му той за жена Кимополия, своята щерка.

След като Зевс от небето прогони Титаните страшни, Гея обширна Тифон най-накрая създаде със Тартар^[35], щом Афродита всезлатна взаимна любов им изпрати. Сила в ръцете му има, когато захване се с нещо, нямат умора краката на мощния бог, от плещите сто глави на змия, на чудовищен дракон изникват, стрелкащи черни езици, и злобно очите му също искри и жар от главите му страшни под веждите мятат — в огън главите му сто се разгарят, когато погледне. Всичките страшни глави глас такъв притежаваха, който всякакви звуци зловеци издаваше: техните думи бяха понятни веднъж за безсмъртните, друг път пък сякаш гръмкият рев разярен на величествен бик в тях звучеше, друг път — на лъв със сърце, непознаващо никаква жалост, друг път залайваха тънко, подобно на малки кутрета, друг път пък съскаха тъй, че високите хълми да екнат. Щеше във същия ден неизбежната случка да стане, щеше да стане Тифон цар над всички безсмъртни и хора, ако не беше разбрал туй бащата на смъртни и вечни. Тежко и яростно той загърмя и наоколо грозно звънна земята, а също небето просторно отгоре, морската шир, океанските струи и земните бездни; в миг се разклати Олимп величав под нозете безсмъртни, щом властелинът се вдигна; земята застана тогава. Зноят от двамата даже морето лазурно обхвана — мълнии страшни от Зевс, а от злото чудовище — огън,

с тях гръмотевични удари жежки и вятър развихрен;
земната твърд и небето, и морската шир закипяха:
дълги вълни край брега, накъдето погледнеш, разбуди
напорът як на безсмъртните; трус незатихващ се вдигна;
Хадес, в подземното царство над мъртвите властващ, потръпна,
също Титаните, дето във Тартар край Кронос живеят,
щом се нестихваща врява разнесе от лютата схватка.
Своята сила напрегна Кронид и оръжие грабна —
гръм и светкавици, още и мълнии, сипещи жупел,
с тях порази го със скок от Олимп и подпали тогава
всички ужасни глави на злото чудовище страшно.
След като Зевс го зашиба и с удари тежки надви го,
падна Тифон съкрушен и простена земята огромна;
пламъкът, лумнал, когато от мълния богът загина,
после се втурна в недрата планински скалисти и мрачни
Много пространства от земната твърд исполинска опърли
страшната пара; стопи ги, тъй както умелият майстор
стапя калая, нагрят във горнило със улеи чудни,
също и както желязото, що е от всичко най-яко,
ври в дълбините планински, от жаркия огън надвито,
в земните свети недра под ръцете на Хефест клокочи —
точно така и земята се стапяше в жежкия пламък.
Зевс, натъжен във сърцето, в широкия Тартар го хвърли.
С мощ надарява Тифон ветровете, навяващи влага —
всички без Нот и Борей, и Зефир, разпиляващ мъглите:
те богове се по род и на хората щастие носят.
Другите всички пък духат над морската шир безразборно:
някои в бяс се нахвърлят в морето лазурно и те са
бедствие страшно, когато бушуват със бурята злобна —
всякога духат различно, разпръсквайки кораби, още
носейки смърт за моряците, — нямат спасение тези
хора, които в морето се случи със тях да се срещнат.
Други от тях по цъфтящата твърд на земята безкрайна
нивите драги погубват на земнородените хора,
с прах ги покриват и още със тягостен вой, суматоха.
Щом боговете блажени привършиха този труд тежък,
след като спора за власт със Титаните силом решиха,

точно тогава направиха те по съвета на Гея
техен владетел и цар прозорливия Зевс Олимпийски,
който сред тях раздели за какво всеки почит да има.

Своя съпруга най-първо Зевс, на безсмъртните царят,
стори Метида — най-умна сред тях и сред смъртните хора.
Точно когато обаче Метида да ражда бе време —
бременна бе с модроока Атина, — тогаз я измами
Зевс със лукави слова и със хитрост и после я глътна
в своя корем по съвета на звезден Уран и на Гея.
Те му подсказаха тъй, да не може друг някой от него
царската власт да отнеме върху боговете всевечни,
тъй като дръзки чеда на Метида били отредени:
първа от тях Тритогения^[36] — девата с модрия поглед —
дето с баща си е равна по сила и мъдри съвети;
после пък щяла Метида момче да роди, на което
нищо не ще устои и ще властва над смъртни и вечни.
Зевс я обаче предвари и в своя корем я погълна,
тъй че доброто и злото богинята нему да казва.
После Темида блестяща си взе за жена и роди му
Хорите — те са Евномия, Дике, Ирина цъфтяща —
тези, които подреждат делата на смъртните хора;
още и Мойрите — тях промислителят Зевс надари ги
с почест най-висша: Клото, още Лахесис, Атропа също.
Трите доброто и злото въздават на смъртните хора.
Три чуднобузи Харити роди му след туй Евринома —
тя, Океанова щерка със приказна хубост дарена:
те са Аглая, Талия прекрасна и с тях Евфросина —
взорът под техните клепки любов обезилваща лее,
очарователно нежни са техните погледи живи.
Зевс и в леглото дойде на Деметра, отхранваща всичко:
тя му роди Персефона със белите лакти, която
Хадес от майка ѝ грабна, а мъдрият Зевс му я даде.
Още в любов се събра с Мнемозина със чудните къдри:
тъй се родиха и Музите с ленти от злато в косите^[37] —
девет на брой, за отрада във пир и във сладостни песни.
После Лето пък роди Аполон с Артемида стрелкиня —

прелестни рожби, сред всички потомци Уранови първи, — след като тя във любов с щитодържеца Зевс съчета се. Своя цъфтяща съпруга накрая пък Хера направи: Хеба, Илития, Арес са нейно потомство, което тя във любов със бащата на вечни и смъртни създаде. Зевс от главата си щерка роди — модроока Атина, вдигаща шум настървен, предводителка в бой, неуморна страшна владетелка — радват я битки, войни и гълчава. Хера пък славния Хефест създаде, но без да се сбира с някой, че беше вбесена от своя съпруг и сърдита — нему, изпъкващ над всички чеда на Уран по изкусност.

Също така с Амфитрита се сбра Земетръсецът тътнец: Тритон велик, многомощен роди се. На морското дъно властвува той и живее край майка си мила и своя царствен баща във палати от злато. А Арес, пробождащ щитове, даде живот с Китерида на Страх и на Ужас — грозните, дете разблъскват човешките гъсти редици заедно с Арес, рушащ градове във смразяваща битка; тяхна е още Хармония — после съпруга на Кадъм.

Мая, Атласова щерка, що в ложето Зевсово влезе, скоро пък Хермес роди — на безсмъртните пратеник славен. Също със Зевс се люби дъщерята на Кадъм Семела: славен потомък Дионис всерадващ, безсмъртен от смъртна беше роден; но сега богове са и двамата с нея. С облакосбореца Зевс съчета се в любов и Алкмена, скоро роди се Херакъл — невиджана никъде сила. Хефест пък, куцията бог достославен, направи Аглая — трета по връст от Харитите — своя цъфтяща съпруга. Богът със златните къдри Дионис пък взе Ариадна — русата щерка на Минос — за своя цъфтяща съпруга. Зевс я направи за него безсмъртна и винаги млада. Храбрият син на Алкмена, която е с глезени стройни — мощен Херакъл, завършил своите подвизи мъчни, взе на великия Зевс и на златносандалната Хера

щерката Хеба в Олимп заснежен за свенлива съпруга;
той е честит, че изпълнил е своето дело огромно,
тъй че живее безгрижен и млад сред безсмъртните вечно.

Кирка и царя Еет неуморният Хелиос в своя
брак с Персеида, която е Океанида, създаде.
Сам пък Еет — той е син на бог Хелиос, смъртните сгряващ —
взе на течащия вечно във кръг Океан дъщерята —
Идия с чудните бузи: такава бе божата воля.
Тя, покорена, роди му Медея със глезени чудни,
щом Афродита всезлатна любов благосклонно им прати.

Сбогом вече на вас, в Олимпийски дворци господари,
острови, суша и още солени морета извътре.
Нека с глас меденосладък сега Олимпийските Музи,
щерки на Зевс щитодържец, със песни прославят рода на
тези богини, които със смъртни мъже се събраха,
после, безсмъртни самите, чеда богоравни родиха.
Ето — Деметра, пресветла богиня, с героя Иасий
сля се във сладка любов из трикратно ораните ниви
в щедрата критска земя, и създаде отличния Плутос,
дето навред по земята и ширния гръб на морето
броди и който го срещне, комуто в ръцете попадне —
него той прави богат и му праща голямо охолство.

С Кадъм — Хармония, щерката на Афродита всезлатна,
своите рожби: Ино, чуднобуза Агава, Семела,
също така Автоноя — жена Аристеева после,
още Полидор роди в увенчаната прелестно Тива.

Също така и Хрисаор се сбра с Океанова щерка:
тя — Калироя, — когато любов Афродита й прати,
син му роди, Герион — между всичките смъртни най-силен,
който пък беше убит от Херакъл могъщ в Еритея,
вредом с море обкръжена, за своите тромави крави.

Еос роди на Титон пък Мемнон във медни доспехи —

цар етиопски, и още роди Ематион владетел.
Тя и от Кефал зачена и с бляскав потомък дари го —
силния, равен на бог Фаетон, а когато той беше
юноша в нежен цъфтеж на прекрасната младост и още
мислещ за детски игри, Афродита, усмихната мило,
грабна го, щом го видя, и на своите храмове свети
тя го направи пазител във нощите, демон божествен.

Славният Езонов син на Еет — богохранен владетел
щерката^[38] взе, от Еет я отведе по божия воля,
след като множество подвизи мъчни извърши, които
беше му Пелий възложил — великият цар, за когото
никакви граници няма в надменност, престъпност и дързост.
Щом ги извърши, пристигна във Иолк след страдания много,
с бързия кораб отведе девойката с поглед сияен —
той, Езонидът, и своя цъфтяща съпруга я стори.
След като с Язон, пастир на народите, легна, роди му
славен потомък Медей, в планината отгледан от Хирон,
син на Фибира: планът на великия Зевс се изпълни.
Също така и на морския старец Нерей дъщерите:
Фок се роди на богинята светла Псамата, заченат,
щом във любов със Еак Афродита всезлатна я свърза;
легна с Пелей сребронога Тетида богиня — роди се
чедо със лъвско сърце — Ахил, на врази съкрушител.
Тъй се роди и Еней, Китерида със чудна корона
щом със героя Анхиз във любовна наслада се свърза
там — по билата на Ида гориста, надиплена силно.
Кирка — на Хелиос, син Хиперионов, щерка, — когато
сля се в любов с Одисей издръжлив, му роди синовете Агрый,
а също и брат му Латин безупречен и силен.
Също и син Телегон Афродита всезлатна й прати.
В лоното чак на свещените острови, много далече,
те управляваха всички твърде прочути тиренци^[39].
В сладка любов с Одисей Калипсо — лъчезарна богиня —
също се сля: Навситой с Навсиной се родиха тогава.
Туй са богините, дете със смъртни мъже се събраха,
после, безсмъртни самите, чеда богоравни родиха.

Нека сега пък със сладостен глас Олимпийските Музи,
щерки на Зевс щитодържец, възпеят рода на жените.^[40]

[1] Хеликон — планина в Западна Беотия; според митовете е седалище на Музите. ↑

[2] Има се предвид Хипокрене или Конският извор — митичен извор в планината Хеликон. ↑

[3] В Аргос се намирал прочутият Херайон — главният храм на култа към Хера Аргоска. В него имало колосална статуя на Хера, произведение на Поликлет. ↑

[4] Според античното схващане певецът не твори сам, а само повтаря внушените му от някое божество песни. В момента, в който лее песента си, той изпада в боговдъхновено безумие. ↑

[5] Недоброжелателен намек за поемите на Омир ↑

[6] Лавърът е свещеното дърво на Аполон. С лавър били увенчавани победителите в музически състезания, т.е. състезания в различните изкуства. ↑

[7] Хезиод трябва да измолва благосклонност от своите покровителки, за да му помагат да лее песента си. Уреждането на тези взаимоотношения става чрез строго определена формула — например, като се спомене божеството в началото и края на молбата, като се изредят епитетите му и т.н. ↑

[8] Т.е. Титаните. ↑

[9] Става въпрос за олимпийското поколение богове. ↑

[10] Агора — в древна Гърция — народното събрание. ↑

[11] В космогонията на Хезиод първоначалата са четири: Хаос, Гея, Тартар и Ерос. ↑

[12] Ефирът е блестящата недосегаема горна част на атмосферата, а въздухът е долната. ↑

[13] Океан, Кей, Крий, Хиперион, Япет, Кронос, Тея, Рея, Темида, Мнемозина, Феба, Тетия — това е поколението на Титаните. ↑

[14] Мелийски нимфи — става въпрос за нимфите на ясена. Дръжката на копията се правела от ясен; самото копие получило постоянен епитет „ясеново“. Оттам и представата, че хората воители произлизат от ясена. ↑

[15] Става дума за Керите — вж. азбучния показалец в книжното издание на „Теогония“ — Хезиод: „Теогония“, „Дела и дни“; Омирови

химни, изд. „Народна култура“, 1988 г. ↑

[16] Г.е. Посейдон. ↑

[17] Един от дванадесетте подвига на Херакъл, извършени по поръка на цар Евристей, бил да отвлече кравите на триглавия великан Герион и да ги докара в Микена. Там Евристей ги принесъл в жертва на Хера. ↑

[18] Евристей заповядал на Херакъл да убие хидрата, която опустошавала околностите на Лерна. Лернейската хидра имала девет глави, една от които — безсмъртна. С помощта на племенника си Иолай Херакъл успял да убие хидрата. С отровата на нейната кръв той намазал стрелите си. ↑

[19] Сфинксът (вж. азбучния показалец в книжното издание на „Теогония“) седял на стръмна скала пред портите на Тива и задавал на минувачите гатанката: „Кое животно сутрин ходи на четири крака, на обед — на два, а вечер — на три?“ Убивал всеки, който не му отговорел. Но Едип разгадал гатанката — това животно бил човекът, който като бебе лази, в разцвета на силите си върви изправен, а на старини се подпира на тояжка. Тогава Сфинксът се хвърлил в пропастта и загинал. ↑

[20] Кадмейци — това са тиванците, наречени така по името на основателя на града, Кадъм. ↑

[21] Немейският лъв бил неуязвим за стрелите. Херакъл, когато цар Евристей изпратил за кожата на лъва, могъл да го победи единствено като го удушил. ↑

[22] Имат се предвид внуците на Уран. ↑

[23] В Делфийското светилище на североизток от храма на Аполон бил почитан един камък, наричан „камъкът на Кронос“. Вярвало се, че именно той е бил погълнат от Кронос вместо новородения Зевс. За него жреците полагали особени грижи, мажели го с масло и го обличали в специални дрехи. ↑

[24] Става дума за Пандора — вж. стихове 570 и сл. ↑

[25] Задето Менетий дръзнал да застане срещу Зевс в битката с Титаните. ↑

[26] Това е станало в Мекона (по-късно Сикион), град в Пелопонес. Там се уговарял жертвеният ритуал, с който смъртните да почитат боговете. ↑

[27] Всъщност Зевс е бил измамен от Прометей, но Хезиод от благочестие не иска да изложи Зевс и не го казва направо. ↑

[28] Нартекс, или дяволски дивисил — вид дърво, служещо като огниво. ↑

[29] Т.е. Хефест. Веднага след като го родила, ужасена от грозотата на сина си, Хера го хвърлила от Олимп. Хефест окуцял, но по-късно ѝ отмъстил, като я приковал към трона ѝ, без никой освен него да може да я освободи. ↑

[30] Става въпрос за т. нар. Титаномехия — битката между Титаните и техните деца, Олимпийските богове, завършила с победата на новото поколение. ↑

[31] Крепкият Япетов син е Атлас — вж. азбучния показалец в книжното издание на „Теогония“. ↑

[32] Т.е. сладък като мед. ↑

[33] Кучето е Цербер. ↑

[34] Т.е. Посейдон. ↑

[35] Според друга версия, застъпена в третия Омиров химн „Към Аполон“, стих 305—307, Тифон е роден от Хера без участието на Зевс. Хера искала да отмъсти на съпруга си за раждането на Атина Палада. ↑

[36] Етимологията на името е неясна. Възможно е то да означава „родена при Тритон“. Тритон бил поток в Беотия или езеро в Лидия. Там Атина изскочила от главата на Зевс. ↑

[37] Превръзката (диадемата) е знак за божественост или поне за връзка с боговете. Този, който я носи, е богоизбран и може да притежава власт над другите. ↑

[38] Става дума за Медея. ↑

[39] Тиренците били пиратски народ от Лидия, Западна Мала Азия, впоследствие мигрирали по гръцките острови и крайбрежия. Те са вероятните предци на етруските. Въпросът не е достатъчно изяснен.

↑

[40] Следва „Каталог на жените“, запазен фрагментарно. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.